

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

14 noiembrie 2017*

„Recurs – Concurență – Înțelegeri – Piața europeană a transportului aerian de mărfuri – Decizie a Comisiei referitoare la acorduri și la practici concertate cu privire la mai multe elemente ale prețurilor serviciilor de transport aerian de mărfuri – Viciu de motivare – Motiv de ordine publică invocat din oficiu de instanța Uniunii Europene – Interdicția de a se pronunța *ultra petita* – Concluzii ale cererii introductive în primă instanță prin care se solicită anularea în parte a deciziei în litigiu – Interdicție, pentru Tribunalul Uniunii Europene, de a pronunța anularea în tot a deciziei în litigiu – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul la o cale de atac efectivă”

În cauza C-122/16 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 26 februarie 2016,

British Airways plc, cu sediul în Harmondsworth (Regatul Unit), reprezentată de J. Turner, QC, și de R. O’Donoghue, barrister, mandatați de A. Lyle-Smythe, solicitor,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de N. Khan și de A. Dawes, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, J. Malenovský și E. Levits, președinți de cameră, domnii E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos, M. Vilaras și E. Regan (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul M.-A. Gaudissart, grefier adjunt,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 februarie 2017,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 mai 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, British Airways plc solicită anularea în parte a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 decembrie 2015, British Airways/Comisia (T-48/11, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2015:988), prin care acesta a anulat în parte Decizia C(2010) 7694 final a Comisiei din 9 noiembrie 2010 privind o procedură de aplicare a articolului 101 TFUE, a articolului 53 din Acordul privind SEE și a articolului 8 din Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian (cazul COMP/39258 – Transport aerian de mărfuri) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), în măsura în care se referă la British Airways.

Cadrul juridic

Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene

- 2 Articolul 21 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene are următorul cuprins:

„Curtea de Justiție este sesizată printr-o cerere adresată grefierului. Cererea trebuie să cuprindă numele și domiciliul reclamantului, calitatea semnatarului, numele părții sau părților împotriva cărora se înaintează cererea, obiectul litigiului, concluziile și o expunere sumară a motivelor invocate.

După caz, cererea trebuie să fie însoțită de actul a cărui anulare este cerută sau, în situația menționată la articolul 265 [TFUE], de o probă scrisă a datei invitației de acțiune adresate unei instituții, în conformitate cu articolul menționat. În cazul în care aceste acte nu sunt anexate la cerere, grefierul cere părții în cauză să le prezinte într-un termen rezonabil, fără ca decăderea din drepturi să poată fi opusă părții în cazul în care actele sunt prezentate după expirarea termenului de introducere a acțiunii.”

- 3 Articolul 56 al doilea paragraf din acest statut prevede:

„[Un recurs în fața Curții] poate fi introdus de oricare parte ale cărei concluzii au fost respinse, în totalitate sau în parte. [...]”

Regulamentul de procedură al Curții din 19 iunie 1991

- 4 Articolul 112 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții din 19 iunie 1991 (denumit în continuare „Regulamentul de procedură al Curții din 19 iunie 1991”) prevede:

„Decizia Tribunalului care face obiectul recursului se anexează cererii de recurs. [...]”

Regulamentul de procedură al Curții din 25 septembrie 2012

- 5 Articolul 120 din Regulamentul de procedură al Curții din 25 septembrie 2012, intrat în vigoare la 1 noiembrie 2012 (denumit în continuare „Regulamentul de procedură al Curții”), intitulat „Cuprinsul cererii introductive”, are următorul cuprins:

„Cererea introductivă prevăzută la articolul 21 din [Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene] cuprinde:

[...]

(c) obiectul litigiului, motivele și argumentele invocate, precum și o expunere sumară a motivelor menționate;

(d) concluziile reclamantului;

[...]”

6 Articolul 122 din acest regulament, intitulat „Anexele la cererea introductivă”, prevede:

„(1) Cererea introductivă este însoțită, dacă este necesar, de înscrisurile indicate la articolul 21 al doilea paragraf din Statut.

[...]

(3) În cazul în care cererea introductivă nu îndeplinește condițiile enumerate la alineatul (1) sau (2) al prezentului articol, grefierul stabilește un termen rezonabil pentru ca reclamantul să depună înscrisurile sus-menționate. În cazul în care, în termenul stabilit în acest scop, reclamantul nu procedează la îndreptarea neregularității, Curtea, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, decide dacă nerespectarea acestor cerințe determină inadmisibilitatea cererii introductive pentru neîndeplinirea condițiilor de formă.”

7 Articolul 127 din regulamentul menționat, intitulat „Motivele noi”, prevede la alineatul (1):

„Pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se întemeiază pe elemente de drept și de fapt care au apărut în cursul procedurii.”

8 Potrivit articolului 168 din același regulament, intitulat „Cuprinsul cererii de recurs”:

„(1) Cererea de recurs cuprinde:

[...]

(b) indicarea deciziei atacate a Tribunalului;

[...]

(2) Articolul 119, articolul 121 și articolul 122 alineatul (1) din prezentul regulament se aplică în mod corespunzător recursului.

[...]”

9 Articolul 169 din Regulamentul de procedură al Curții, intitulat „Concluziile, motivele și argumentele recursului”, prevede la alineatul (1):

„Pe calea recursului se poate cere anularea, în tot sau în parte, a deciziei Tribunalului, astfel cum figurează în dispozitivul acestei decizii.”

10 Articolul 170 din acest regulament, intitulat „Concluziile în caz de admitere a recursului”, prevede la alineatul (1):

„Pe calea recursului se poate cere ca, în cazul în care acesta este declarat fondat, să se admită, în tot sau în parte, concluziile formulate în primă instanță, fără a putea fi primite concluzii noi. Recursul nu poate modifica obiectul litigiului dedus judecății Tribunalului.”

- 11 Articolul 190 din regulamentul menționat, intitulat „Alte dispoziții aplicabile în recurs”, prevede la alineatul (1):

„Articolele 127, [...] din prezentul regulament se aplică în mod corespunzător procedurii în fața Curții care are ca obiect un recurs formulat împotriva unei decizii a Tribunalului.”

Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991

- 12 Potrivit articolului 44 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991:

„Cererea prevăzută de articolul 21 din Statut cuprinde:

[...]

(c) obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate;

(d) concluziile reclamantului;

[...]”

- 13 Articolul 48 alineatul (2) din acest regulament avea următorul cuprins:

„Pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii.

[...]”

Istoricul litigiului

- 14 Recurenta, British Airways, este o companie de transport aerian care își desfășoară activitatea pe piața transportului aerian de mărfuri.
- 15 La 7 decembrie 2005, Comisia Europeană a primit o cerere de imunitate în temeiul Comunicării sale privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „comunicarea privind clemența din 2002”), introdusă de Deutsche Lufthansa AG și de filialele sale, Lufthansa Cargo AG și Swiss Internațional Air Lines AG. Potrivit acestei cereri, existau contacte anticoncurențiale între mai multe întreprinderi care își desfășurau activitatea pe piața transportului aerian de mărfuri (denumite în continuare „transportatori”) cu privire la mai multe elemente constitutive ale prețului serviciilor furnizate în cadrul acestei piețe, și anume instituirea de suprataxe „carburant” și „siguranță”, precum și refuzul acestor transportatori de a plăti un comision pe suprataxe.
- 16 La 14 și la 15 februarie 2006, Comisia a efectuat inspecții inopinate.
- 17 După aceste inspecții, mai mulți transportatori, printre care și recurenta, au introdus o cerere în temeiul comunicării privind clemența din 2002.
- 18 La 19 decembrie 2007, Comisia a adresat o comunicare privind obiecțiunile unui număr de 27 de transportatori, printre care și recurenta. Ca răspuns la această comunicare, destinatarele acesteia au prezentat observații scrise. O audiere a avut loc între 30 iunie și 4 iulie 2008.

- 19 La 9 noiembrie 2010, Comisia a adoptat decizia în litigiu, care a fost adresată unui număr de 21 de transportatori (denumiți în continuare „transportatorii incriminați”), printre care și recurenta.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 20 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 ianuarie 2011, recurenta a introdus o acțiune prin care a solicitat anularea anumitor elemente din decizia în litigiu, în măsura în care acestea o priveau.
- 21 După cum reiese din cuprinsul punctului 25 din hotărârea atacată, în concluziile formulate în susținerea acestei acțiuni, recurenta a solicitat astfel Tribunalului:
- anularea deciziei în litigiu în măsura în care i se reproșa prin aceasta că a participat la refuzul de plată a unor comisioane, în măsura în care se considera că încălcarea sa începuse la 22 ianuarie 2001 și în măsura în care se considera că „elementele” referitoare la Hong Kong, la Japonia, la India, la Thailanda, la Singapore, la Coreea și la Brazilia constituiau încălcări ale articolului 101 TFUE, ale articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”) și ale articolului 8 din Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian, semnat la 21 iunie 1999 la Luxemburg, aprobat în numele Comunității prin Decizia 2002/309/CE, Euratom a Consiliului și a Comisiei privind Acordul de cooperare științifică și tehnologică din 4 aprilie 2002 privind încheierea a șapte acorduri cu Confederația Elvețiană (JO 2002, L 114, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 27, p. 25, denumit în continuare „Acordul CE-Elveția”);
 - anularea sau reducerea în mod semnificativ a amenzii care i-a fost aplicată prin decizia în litigiu și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 22 În susținerea acțiunii formulate, recurenta a invocat șapte motive, întemeiate, primul, pe o eroare de apreciere, în măsura în care Comisia a considerat că recurenta participase la refuzul de plată a comisioanelor, al doilea, pe lipsa de probe în ceea ce privește data de început a încălcării, al treilea, pe erori de drept și de fapt sau pe un abuz de putere în ceea ce privește examinarea implicării anumitor autorități de reglementare, al patrulea, pe caracterul disproportionat și discriminatoriu al procentajului de bază al amenzii, al cincilea, pe încălcarea obligației de motivare și a principiului proporționalității, în măsura în care Comisia a majorat amenda cu ocazia calculării acesteia, al șaselea, pe încălcarea comunicării privind clemența din 2002, în măsura în care recurenta nu a beneficiat de nivelul de reducere a amenzii cel mai ridicat, și, al șaptelea, pe încălcarea principiilor egalității de tratament și proporționalității, în măsura în care Comisia nu a redus amenda ca urmare a existenței unor circumstanțe atenuante.
- 23 Din cuprinsul punctelor 27-29, precum și al punctului 45 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a invocat din oficiu un motiv de ordine publică întemeiat pe un viciu de motivare care afectează decizia în litigiu. În special, astfel cum decurge din dosarul de care dispune Curtea, în cadrul unor măsuri de organizare a procedurii întemeiate pe articolul 64 din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat părților la litigiul din fața sa întrebări scrise prin care le-a invitat, printre altele, să prezinte observații cu privire la faptul că motivele deciziei în litigiu descriu o încălcare unică și continuă la care ar fi participat toți destinatarii acestei decizii, în timp ce primele patru articole din partea dispozitivă a deciziei respective nu îi menționează pe toți acești destinatari.
- 24 În această privință, în ședința în fața Tribunalului, recurenta a susținut că, în motivele deciziei în litigiu, Comisia s-a referit la o singură încălcare unică și continuă a articolului 101 TFUE, a articolului 53 din Acordul privind SEE și a articolului 8 din Acordul CE-Elveția. În schimb, în partea dispozitivă a acestei decizii a constatat existența unei încălcări unice și continue distincte pentru fiecare dintre aceste

articole. Recurenta a arătat că, ținând seama de această incoerență între motivele și partea dispozitivă a deciziei menționate, aceasta era afectată de un viciu de motivare care putea fi invocat din oficiu de Tribunal.

- 25 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că decizia în litigiu era afectată de contradicții, pe de o parte, între motivele și partea dispozitivă a acesteia și, pe de altă parte, între aceste motive înseși.
- 26 Tribunalul a considerat, în esență, că avea sarcina să examineze dacă aceste contradicții erau de natură să aducă atingere dreptului la apărare al recurente și împiedicau Tribunalul să își exercite controlul.
- 27 La capătul acestei examinări, Tribunalul a apreciat că exista o asemenea situație și, prin urmare, a constatat că decizia în litigiu era afectată de un viciu de motivare.
- 28 Tribunalul a statuat că această constatare nu putea totuși, în speță, să conducă la anularea în tot a deciziei în litigiu, în măsura în care o vizează pe recurentă, pentru motivul că anularea acestei decizii nu putea să depășească concluziile care figurează în cererea sa de sesizare a instanței.
- 29 În consecință și fără să examineze motivele invocate de recurentă în susținerea acțiunii formulate, Tribunalul a decis anularea deciziei în litigiu din cauza viciului de motivare constatat în cadrul examinării motivului pe care îl invocase din oficiu, în măsura în care, în această decizie, „Comisia, pe de o parte, a considerat că recurenta, în primul rând, a participat la refuzul plății unor comisioane, în al doilea rând, a săvârșit o încălcare a articolului 101 TFUE, a articolului 53 din [Acordul privind SEE] și a articolului 8 din [Acordul CE-Elveția] între 22 ianuarie 2001 și 1 octombrie 2001 și, în al treilea rând, a participat la încălcări ale acestor din urmă dispoziții pentru servicii de transport [aerian] de mărfuri efectuate din Hong Kong (China), din Japonia, din India, din Thailanda, din Singapore, din Coreea și din Brazilia și, pe de altă parte, i-a impus o amendă”.
- 30 Pe de altă parte, prin Hotărârile din 16 decembrie 2015, *Air Canada/Comisia* (T-9/11, nepublicată, EU:T:2015:994), *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij/Comisia* (T-28/11, nepublicată, EU:T:2015:995), *Japan Airlines/Comisia* (T-36/11, nepublicată, EU:T:2015:992), *Cathay Pacific Airways/Comisia* (T-38/11, nepublicată, EU:T:2015:985), *Cargolux Airlines/Comisia* (T-39/11, nepublicată, EU:T:2015:991), *Latam Airlines Group și Lan Cargo/Comisia* (T-40/11, nepublicată, EU:T:2015:986), *Singapore Airlines și Singapore Airlines Cargo Pte/Comisia* (T-43/11, nepublicată, EU:T:2015:989), *Deutsche Lufthansa și alții/Comisia* (T-46/11, nepublicată, EU:T:2015:987), *SAS Cargo Group și alții/Comisia* (T-56/11, nepublicată, EU:T:2015:990), *Air France-KLM/Comisia* (T-62/11, nepublicată, EU:T:2015:996), *Air France/Comisia* (T-63/11, nepublicată, EU:T:2015:993), precum și *Martinair Holland/Comisia* (T-67/11, EU:T:2015:984), Tribunalul s-a pronunțat asupra acțiunilor, intentate de alți transportatori incriminați, prin care se urmărea de asemenea să se conteste decizia în litigiu.

Concluziile părților în fața Curții

- 31 Prin recursul formulat, recurenta solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate în măsura în care limitează întinderea anulării deciziei în litigiu la concluziile care figurează în acțiunea sa în primă instanță;
 - anularea punctului 1 din dispozitivul hotărârii atacate;
 - anularea în tot a deciziei în litigiu și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentului recurs.

32 Comisia solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea recurenteii la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

Cu privire la admisibilitate

Argumentația părților

- *Cu privire la admisibilitatea recursului*

33 Comisia susține că recursul este vădit inadmisibil pentru două motive.

34 În primul rând, recurenta nu ar fi respectat obligația care figurează la articolul 168 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, din moment ce hotărârea atacată nu ar fi fost anexată la cererea de recurs.

35 În al doilea rând, recursul nu ar respecta nici articolul 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, nici articolele 169 și 170 din Regulamentul de procedură al Curții, care, conform articolului 63 din acest statut, ar pune în aplicare articolul 56 din acesta din urmă.

36 În ceea ce privește articolul 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, prezentul recurs nu ar viza anularea dispozitivului hotărârii atacate, ci ar urmări mai degrabă completarea acestui dispozitiv, prin extinderea anulării în parte acordate de Tribunal la o anulare în tot. Prin urmare, recursul nu ar fi conform cu această dispoziție.

37 În ceea ce privește articolul 170 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, această dispoziție ar fi fost interpretată în mod strict de Curte. Or, în speță, întrucât cererea recurenteii este mai largă decât cea prezentată în primă instanță, ea ar încălca această dispoziție.

38 În plus, raționamentul recurenteii ar avea un caracter circular, în sensul că ar consta în a susține că tocmai din cauza faptului că, contrar a ceea ce ar fi decis Tribunalul, acesta nu era limitat de concluziile prezentate de recurentă în primă instanță, aceasta din urmă trebuie să poată formula recurs împotriva acestei decizii a Tribunalului.

39 Pe de altă parte, justificarea potrivit căreia admisibilitatea prezentului recurs ar decurge din aplicarea principiului protecției jurisdicționale efective, vizat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), ar conduce, din nou, la concluzia că Tribunalul nu era limitat de concluziile cererii introductive în primă instanță. Argumentul potrivit căruia această dispoziție ar conferi unei părți la litigiu dreptul absolut să invoce orice argument nou sau să modifice cauza cererii sale în orice stadiu al procedurii ar fi vădit nefondat.

40 Recurenta susține că recursul este admisibil.

41 În ceea ce privește articolul 170 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, prima teză a acestei dispoziții ar trebui interpretată în coroborare cu cea de a doua teză, astfel încât ea nu s-ar aplica decât atunci când recurentul nu solicită să i se admită concluzii identice cu cele prezentate în primă instanță, iar obiectul litigiului se modifică în acest fel.

42 În ceea ce privește articolul 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, recurenta ar fi susținut, printre altele, în fața Tribunalului că decizia în litigiu conținea contradicții interne și vicii de motivare. O asemenea constatare ar fi trebuit să antreneze anularea în tot a acestei decizii în privința sa. Astfel, recurenta ar încerca să conteste un element din hotărârea atacată care făcea în mod indiscutabil parte din obiectul litigiului în fața Tribunalului, iar concluziile sale în fața Tribunalului ar fi fost în mod evident respinse, în sensul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

– *Cu privire la admisibilitatea memoriului în replică*

43 Comisia susține, cu titlu principal, că, în conformitate cu articolul 127 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 190 alineatul (1) din acest regulament, memoriul în replică depus de recurentă este vădit inadmisibil din cauza prezentării, în acest memoriu, a unor motive noi.

44 Astfel, recurenta ar afirma, în recurs, că Tribunalul a săvârșit o eroare prin aplicarea interdicției de a se pronunța *ultra petita*, ceea ce ar presupune că ea admite că măsura pe care o solicitase este cea expusă în concluziile cererii sale introductive în primă instanță. În schimb, în memoriul său în replică, în loc să răspundă la excepția de inadmisibilitate ridicată de Comisie împotriva recursului, recurenta ar susține că Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că nu a autorizat modificarea concluziilor menționate. Recurenta nu ar explica nici motivele pentru care a prezentat acest motiv tardiv, în cadrul memoriului său în replică, în condițiile în care argumentele invocate în acest memoriu nu ar fi întemeiate pe elemente de fapt și de drept care să fi apărut în cursul procedurii scrise.

45 Recurenta contestă argumentația Comisiei întemeiată pe inadmisibilitatea memoriului în replică.

Aprecierea Curții

46 În ceea ce privește admisibilitatea recursului și, în primul rând, excepția ridicată în această privință de Comisie, întemeiată pe faptul că recurenta nu a anexat hotărârea atacată la cererea sa de recurs, trebuie amintit că, potrivit articolului 122 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 168 alineatul (2) din acest regulament, cererea introductivă este însoțită, dacă este necesar, de înscrisurile indicate la articolul 21 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, această din urmă dispoziție prevăzând că, „[d]upă caz, cererea [introductivă] trebuie să fie însoțită de actul a cărui anulare este cerută [...]”.

47 Desigur, atunci când o acțiune este îndreptată împotriva unui act al unei instituții a Uniunii Europene, este necesar ca acel act să fie anexat la cererea introductivă. În ceea ce privește însă recursul, articolul 168 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul de procedură al Curții prevede că cererea de recurs cuprinde indicarea deciziei atacate a Tribunalului, fără să se solicite ca acea decizie să fie anexată la cererea de recurs.

48 Astfel, trebuie să se considere că, de la intrarea în vigoare, la 1 noiembrie 2012, a Regulamentului de procedură al Curții, în cadrul unui recurs nu se mai solicită anexarea la cerere a deciziei atacate a Tribunalului, fiind necesară numai indicarea deciziei respective.

49 În speță, trebuie constatat că faptul că hotărârea atacată nu a fost anexată la cererea de recurs nu poate fi considerat că antrenează inadmisibilitatea recursului. Excepția ridicată de Comisie în această privință trebuie, prin urmare, să fie respinsă.

- 50 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul potrivit căruia recursul nu este conform cu articolul 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, trebuie amintit că, potrivit acestei dispoziții, „[p]e calea recursului se poate cere anularea, în tot sau în parte, a deciziei Tribunalului, astfel cum figurează în dispozitivul acestei decizii”.
- 51 Trebuie arătat, astfel cum a făcut și avocatul general la punctul 54 din concluzii, că această dispoziție vizează principiul fundamental în materie de recurs potrivit căruia acesta trebuie să fie îndreptat împotriva dispozitivului deciziei Tribunalului și nu poate să se limiteze să vizeze modificarea anumitor motive din această decizie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 noiembrie 2012, Al-Aqsa/Consiliul și Țările de Jos/Al-Aqsa, C-539/10 P și C-550/10 P, EU:C:2012:711, punctele 43-45).
- 52 În speță, recurenta solicită Curții anularea hotărârii atacate, în special a punctului 1 din dispozitivul său, întrucât Tribunalul a refuzat anularea deciziei în litigiu în integralitatea sa, în măsura în care aceasta o privește. Astfel, recurenta contestă întinderea anulării pe care Tribunalul a pronunțat-o sau, în alți termeni, consecințele legale pe care Tribunalul le-a dedus din încălcarea obligației de motivare pe care a constatat-o.
- 53 În aceste condiții, trebuie să se constate că, prin recursul formulat, recurenta încearcă în realitate să obțină o anulare în parte a dispozitivului hotărârii atacate și că concluziile acestui recurs sunt, în consecință, conforme cu articolul 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții.
- 54 În al treilea rând, în ceea ce privește excepția de inadmisibilitate ridicată de Comisie, întemeiată pe faptul că recursul nu ar fi conform cu articolul 56 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și cu articolul 170 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, trebuie arătat că examinarea acestei excepții necesită o apreciere de către Curte a întinderii noțiunii „concluzii” prezentate în primă instanță și a celei de „obiect al litigiului” în fața Tribunalului, în sensul acestor dispoziții.
- 55 Or, având în vedere legăturile strânse existente între aceste excepții de inadmisibilitate și motivele invocate de recurentă cu privire la fond, este necesar ca acestea din urmă să fie analizate mai întâi.
- 56 În aceste condiții și din moment ce memoriul în replică se referă exclusiv la admisibilitatea recursului, va fi necesar de asemenea, dacă va fi cazul, să se examineze excepția legată de inadmisibilitatea acestui memoriu la capătul examinării pe fond menționate.

Cu privire la fond

- 57 În susținerea recursului formulat, recurenta invocă două motive întemeiate pe o eroare de drept care rezultă, prima, din aplicarea interdicției de a se pronunța *ultra petita* și, a doua, din încălcarea dreptului la o cale de atac efectivă prevăzută la articolul 47 din cartă.
- 58 Este necesar să se examineze împreună aceste două motive.

Argumentația părților

- 59 Prin intermediul primului motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept retrăgându-se în spatele interdicției de a se pronunța *ultra petita* pentru a limita întinderea anulării pe care a pronunțat-o, în condițiile în care a constatat din oficiu existența unor vicii esențiale care țin de ordinea publică și care afectează decizia în litigiu în integralitatea sa.

- 60 Recurenta admite că instanța Uniunii sesizată cu o acțiune în anulare nu poate să se pronunțe *ultra petita*, ceea ce înseamnă că ea nu se poate pronunța decât asupra a ceea ce părțile i-au solicitat în mod concret.
- 61 Ar exista însă mai multe ipoteze în care instanța Uniunii, pentru a-și îndeplini misiunea de gardian al legalității care i-a fost atribuită prin Tratatul FUE, poate fi determinată să ridice din oficiu un motiv de drept și, ca urmare a acestui fapt, să se pronunțe asupra a ceea ce părțile nu i-au solicitat în mod concret. În asemenea ipoteze, viciul care afectează actul atacat ar prezenta un caracter suficient de grav pentru a justifica sancționarea sa de către instanța Uniunii, chiar dacă el nu a fost invocat de reclamant.
- 62 Nu se poate reproșa instanței Uniunii, sesizată cu o acțiune în anulare, că a ieșit din cadrul litigiului, că și-a depășit competența, că s-a pronunțat *ultra petita* sau că a încălcat propriul regulament de procedură atunci când invocă din oficiu un astfel de motiv, care s-ar referi tocmai la legalitatea actului a cărui anulare i se solicită.
- 63 Prin invocarea unui motiv de ordine publică, Tribunalul nu ar intenționa să acopere o insuficiență a cererii introductive sau a argumentației părților, ci ar asigura respectarea unei norme de care, având în vedere importanța sa, părțile nu au libertatea să dispună.
- 64 Atunci când instanța Uniunii ridică din oficiu un motiv de ordine publică în temeiul unui viciu de motivare, ar fi vorba despre o excepție de la interdicția de a se pronunța *ultra petita*. Aceasta s-ar putea deduce *a contrario* în special din cuprinsul punctului 12 din Hotărârea din 28 iunie 1972, Jamet/Comisia (C-37/71, EU:C:1972:57), în care Curtea ar fi decisă că, prin anularea în tot a actului în discuție în cauza în care s-a pronunțat acea hotărâre, ea s-ar pronunța *ultra petita*, deși motivul îndreptat împotriva aceluia act nu privea ordinea publică.
- 65 Potrivit recurenței, Tribunalul a comis de asemenea o eroare confundând obiectivele urmărite de interdicția de a se pronunța *ultra petita* și respectarea normelor și a principiilor de ordine publică care l-ar fi determinat să invoce din oficiu viciul de motivare care afectează decizia în litigiu.
- 66 În cadrul procedurii *inter partes*, ar fi fundamental ca partea care sesizează instanța să indice obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor sale și ca această indicare să fie suficient de clară și de precisă pentru a permite reclamantului să își pregătească apărarea, iar Curții să își exercite controlul. Ar reieși din cuprinsul punctelor 122 și 123 din Hotărârea din 19 decembrie 2013, Comisia/Polonia (C-281/11, EU:C:2013:855), că aceste condiții urmăresc să evite ca Curtea să se pronunțe *ultra petita* sau să omită să se pronunțe asupra unei obiecții ori să statueze cu privire la acțiune în orice alt mod. Pentru aceleași motive, Tribunalul ar fi considerat greșit, la punctul 91 din hotărârea atacată, că articolul 44 alineatul (1) și articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991 îi impun limite, deși acestea din urmă ar privi reclamantul, iar nu Tribunalul însuși.
- 67 Dimpotrivă, atunci când ridică din oficiu un motiv de ordine publică, instanța Uniunii ar fi ținută să iasă din cadrul motivelor invocate de părți în susținerea pretențiilor lor și, ca urmare a acestui fapt, nu ar mai fi ținută de limitele pe care i le impune respectarea interdicției de a se pronunța *ultra petita*.
- 68 Recurenta consideră că este ilogic că Tribunalul s-a referit la concluziile pe care ea le-a prezentat în primă instanță în susținerea deciziei lui de a nu pronunța, în temeiul respectării interdicției de a se pronunța *ultra petita*, decât o anulare în parte a deciziei în litigiu.
- 69 În primul rând, Tribunalul s-ar fi pronunțat cu privire la acțiune doar pe baza unui motiv de ordine publică pe care l-a invocat din oficiu. Recurenta apreciază că este greu de înțeles că, în continuare, Tribunalul a decis să aibă în vedere concluziile formulate în cererea introductivă în primă instanță, în condițiile în care nu s-a pronunțat nicidecum asupra motivelor invocate în susținerea acestor concluzii.

- 70 În al doilea rând, raționamentul Tribunalului referitor la viciile de motivare care afectează decizia în litigiu ar fi fost în parte întemeiat, astfel cum ar reieși din cuprinsul punctelor 42 și 43 din hotărârea atacată, pe necesitatea de a lua în considerare procedurile naționale în reparație ulterioare. Cu toate acestea, hotărârile Tribunalului în care au fost admise acțiunile în anularea deciziei menționate, introduse de recurentă și de alți transportatori incriminați, ar fi avut ca rezultat global crearea unei distincții ilogice între situația recurenteii, care nu a beneficiat decât de o anulare în parte a deciziei în litigiu, și situația acestor alți transportatori, care au beneficiat de anularea în tot a acestei decizii, în pofida faptului că recurenta și ceilalți transportatori menționați s-ar fi găsit exact în aceeași situație în raport cu raționamentul esențial al Tribunalului. Această distincție ar fi arbitrară, întrucât acești alți transportatori nu ar fi invocat, toți, în acțiunile lor în anulare formulate împotriva deciziei în litigiu, un motiv întemeiat pe existența acestor vicii de motivare.
- 71 Recurenta adaugă că viciul de motivare care afectează decizia în litigiu și denunțat de Tribunal în hotărârea atacată dă naștere unor dificultăți importante în procedurile în reparație naționale. Astfel, din cauza limitării întinderii anulării deciziei în litigiu în dispozitivul hotărârii atacate, această decizie ar exista încă în parte împotriva recurenteii. Or, din cauza numeroaselor vicii care afectează decizia menționată și care, potrivit Tribunalului, erau suficient de grave pentru a constitui încălcări ale unor norme sau ale unor principii de ordine publică, instanțele naționale ar putea avea mari dificultăți în a distinge cu claritate împărțirea răspunderii între recurentă și celelalte părți pentru orice prejudiciu care, în opinia lor, ar fi fost cauzat de comportamentul descris în aceeași decizie. Aceasta ar putea să dăuneze recurenteii și, potențial, și altor părți, inclusiv părților care solicită daune interese.
- 72 Recurenta susține pe de altă parte că abordarea Tribunalului este de natură să suscite îngrijorări în ceea ce privește organizarea administrării justiției, economia procesului în fața instanței Uniunii și principiul proporționalității. Dacă această abordare ar fi confirmată, ea ar incita reclamantii să își formuleze concluziile în mod sistematic, fără vreo altă justificare, în mod larg, pentru a-și maximiza șansele de a obține o anulare de întindere mai mare pentru cazul în care instanța Uniunii ar invoca din oficiu un motiv de ordine publică. Aceasta ar impune instanței Uniunii să își asume singură sarcina de a determina întinderea exactă a anulării. Prin invocarea din oficiu a unui motiv de ordine publică, instanța Uniunii nu ar examina în general motivele invocate de reclamant. În consecință, ar fi pe deplin posibil ca până și o acțiune șicanatoare sau vădit puțin riguroasă să poată beneficia – potrivit abordării urmate în speță de Tribunal – de o anulare în tot numai pentru că reclamantul a solicitat inițial aceasta.
- 73 Recurenta arată că, deși, într-o cauză care pune în discuție norme sau principii de ordine publică, instanța Uniunii are libertatea de a se îndepărta de motivele invocate de părți, ea trebuie, prin extensie, să fie liberă în același mod să se îndepărteze de concluziile lor. Aceasta ar trebui să fie soluția pentru ca dispozitivul deciziei sale să corecteze asemenea atingeri aduse acestor norme sau principii de ordine publică. Interpretarea opusă ar fi în sine contrară ordinii publice.
- 74 Potrivit recurenteii, Tribunalul ar fi statuat în mod greșit, la punctul 90 din hotărârea atacată, că părțile au sarcina să solicite modificarea motivelor și a concluziilor lor în cursul procedurii după ce Tribunalul a invocat din oficiu un motiv de ordine publică. Această soluție ar conduce din nou la situația de a se lăsa exclusiv în seama părților la litigiu chestiuni de ordine publică. Or, respectarea motivelor de ordine publică invocate din oficiu de Tribunal nu ar putea fi supusă intereselor individuale ale părților la litigiu. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi indicat de asemenea, la acest punct 90, că i-ar fi refuzat oricum recurenteii dreptul de a proceda la o astfel de modificare, chiar și dacă ar fi făcut o cerere formală în acest sens. În aceste condiții, ar fi fost imposibil ca aspectele de ordine publică identificate de Tribunal să fie reflectate în întinderea anulării exprimate în dispozitivul hotărârii atacate.
- 75 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurenta susține că, chiar dacă ar trebui să se aplice interdicția de a se pronunța *ultra petita*, principiul superior al protecției jurisdicționale efective, astfel cum este prevăzut la articolul 47 din cartă, ar impune anularea în tot a deciziei în litigiu.

- 76 Recurenta arată în această privință că, la punctul 59 din Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 27 septembrie 2011, *A. Menarini Diagnostics S.r.l. împotriva Italiei* (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908), puterea de a reforma sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept, decizia adoptată de organul inferior figurează printre caracteristicile unui organ judiciar de fond. Un asemenea organ ar trebui în special să aibă competența de a examina toate chestiunile de fapt și de drept pertinente pentru litigiul cu care este sesizat.
- 77 Pe de altă parte, la punctul 136 din Hotărârea din 8 decembrie 2011, *KME Germany și alții/Comisia* (C-389/10 P, EU:C:2011:816), Curtea ar fi statuat că articolul 47 din cartă impune *de facto* un control deplin și total în drept și în fapt. Din cuprinsul punctului 67 din Hotărârea din 8 decembrie 2011, *Chalkor/Comisia* (C-386/10 P, EU:C:2011:815), ar reieși că un asemenea control implică competența de a anula actul atacat.
- 78 Potrivit recurenteii, abordarea Tribunalului este cu atât mai surprinzătoare cu cât el însuși a constatat, în special la punctele 76 și 79-81 din hotărârea atacată, mai multe atingeri concrete aduse dreptului său la apărare. Decizia în litigiu ar fi fost, în plus, luată cu prețul altor încălcări ale acestui drept, nementionate în mod specific în hotărârea atacată.
- 79 Comisia susține că, presupunând chiar că recursul ar fi considerat admisibil, cele două motive de recurs sunt, în orice caz, nefondate.

Aprecierea Curții

- 80 Prin intermediul celor două motive de recurs, recurenta reproșează, în esență, Tribunalului că a considerat că, din cauza interdicției de a se pronunța *ultra petita*, el nu putea să pronunțe o anulare care să depășească ceea ce solicitase recurenta în concluziile cererii sale de sesizare a instanței, în condițiile în care o asemenea anulare era necesară pentru remedierea nelegalității constatate de Tribunal în cadrul examinării sale a motivului de ordine publică pe care îl invocase din oficiu.
- 81 Trebuie amintit de la bun început că, astfel cum a statuat în mod repetat Curtea, întrucât instanța de control al legalității nu poate să se pronunțe *ultra petita*, anularea pe care aceasta o pronunță nu o poate depăși pe cea solicitată de reclamant (a se vedea Hotărârea din 19 ianuarie 2006, *Comunită montana della Valnerina/Comisia*, C-240/03 P, EU:C:2006:44, punctul 43 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 14 septembrie 1999, *Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, punctul 52).
- 82 Pe de altă parte, deși autoritatea absolută de lucru judecat de care beneficiază o hotărâre de anulare pronunțată de o instanță a Uniunii privește atât dispozitivul, cât și motivele care constituie susținerea necesară a acestuia, ea nu poate determina anularea unui act care nu a fost deferit cenzurii instanței Uniunii și care ar fi afectat de aceeași nelegalitate (Hotărârea din 14 septembrie 1999, *Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, punctul 54).
- 83 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o decizie care nu a fost atacată de destinatar în termenele prevăzute la articolul 263 al șaselea paragraf TFUE devine definitivă în privința acestuia (Hotărârea din 14 septembrie 1999, *Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 84 Această jurisprudență se întemeiază în special pe considerația că termenele de introducere a acțiunii urmăresc garantarea securității juridice, evitând repunerea în discuție pe termen nelimitat a actelor Uniunii care produc efecte juridice, precum și pe cerințele bunei administrări a justiției și economiei procedurii (Hotărârea din 14 septembrie 1999, *Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, punctul 61).

- 85 Rezultă din ceea ce precedă și astfel cum a subliniat, în esență, și avocatul general la punctele 94 și 97 din concluzii, că un act sau părțile dintr-un act care privesc o persoană și care nu sunt supuse cenzurii instanței Uniunii nu pot să facă obiectul unei anulări din partea acestei instanțe și devin deci definitive față de acea persoană.
- 86 Trebuie amintit de asemenea că, în conformitate cu articolul 21 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, cu articolul 120 literele (c) și (d) din Regulamentul de procedură al Curții și cu articolul 44 alineatul (1) literele (c) și (d) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, în cadrul unei acțiuni directe în fața instanțelor Uniunii, cererea introductivă prin care acțiunea este introdusă trebuie să cuprindă, printre altele, obiectul litigiului, expunerea sumară a motivelor invocate și concluziile reclamantului.
- 87 În consecință, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 84 din concluzii, în sistemul contenciosului de legalitate în fața instanței Uniunii, părțile sunt cele care au inițiativa procesului și care circumscriu obiectul litigiului, în special prin identificarea în concluziile lor a actului sau a părții din act pe care ele înțeleg să îl supună acestui control jurisdicțional.
- 88 Desigur, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, instanța Uniunii trebuie să invoce din oficiu motive de ordine publică (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 2 decembrie 2009, Comisia/Irlanda și alții, C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 89 Cu toate acestea, contrar a ceea ce sugerează recurenta, competența judecătorului de control al legalității de a invoca din oficiu un motiv de ordine publică nu implică nicidecum o competență de a modifica din oficiu concluziile formulate de un reclamant. Astfel, după cum decurge în special din dispozițiile citate la punctul 86 din prezenta hotărâre, deși motivele constituie susținerea necesară a concluziilor care figurează într-o cerere introductivă, ele se disting totuși în mod necesar de acestea, care definesc limitele litigiului deferit instanței Uniunii.
- 90 În consecință, deși, astfel cum Curtea a statuat deja, prin invocarea din oficiu a unui motiv de ordine publică, care, din principiu, nu a fost invocat de părți, instanța Uniunii nu excede cadrul litigiului cu care este sesizată și nu încalcă în niciun mod normele de procedură referitoare la prezentarea în cererea introductivă a obiectului litigiului și a motivelor (Hotărârea din 2 decembrie 2009, Comisia/Irlanda și alții, C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 35), situația ar fi diferită dacă, în urma examinării pe fond a actului deferit cenzurii sale, această instanță ar pronunța, pe baza unui motiv invocat din oficiu, o anulare care ar depăși ceea ce era solicitat în concluziile cu care a fost sesizată în mod legal, pentru motivul că o asemenea anulare este necesară pentru a corecta nelegalitatea constatată din oficiu în cadrul analizei menționate.
- 91 Or, în speță, astfel cum s-a amintit la punctele 20 și 21 din prezenta hotărâre, recurenta nu a solicitat, în concluziile din cererea sa de sesizare în fața Tribunalului, decât o anulare în parte a deciziei în litigiu.
- 92 În aceste condiții, trebuie să se constate că, având în vedere considerațiile expuse la punctele 81-90 din prezenta hotărâre, Tribunalul a statuat la punctul 92 din hotărârea atacată, fără să comită vreo eroare de drept, că nu putea să pronunțe anularea deciziei în litigiu decât în limitele circumscrise de concluziile din cererea de sesizare a instanței și că a procedat, în consecință, la punctul 93 din această hotărâre, la anularea în parte a acestei decizii, în conformitate cu limitele menționate.
- 93 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de celelalte argumente dezvoltate de recurentă în susținerea celor două motive de recurs.
- 94 În special, trebuie respins, în primul rând, argumentul, amintit în esență la punctul 66 din prezenta hotărâre, potrivit căruia Tribunalul s-ar fi întemeiat în mod greșit, la punctul 91 din hotărârea atacată, pe articolul 44 alineatul (1) și pe articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură din 2 mai

1991. În această privință, este suficient să se arate că Tribunalul s-a întemeiat pe aceste dispoziții în cadrul aprecierii sale, care figurează la punctele 90 și 91 din hotărârea atacată, asupra aspectului dacă, chiar presupunând că recurenta și-ar fi exprimat implicit intenția de a-și modifica concluziile inițiale, o asemenea modificare ar fi putut să fie admisă. Astfel, contrar celor sugerate de recurentă, Tribunalul nu a ignorat faptul că dispozițiile menționate nu privesc condițiile în care Tribunalul ar putea eventual ridica din oficiu anumite motive sau chiar modifica capete de cerere în același mod, ci cerințele procedurale care se impun reclamantilor, în cadrul acțiunilor deduse judecății sale, în ceea ce privește conținutul cererii introductive.

- 95 Întrucât acest argument se întemeiază pe o lectură eronată a hotărârii atacate, el trebuie să fie înlăturat.
- 96 În al doilea rând, este necesar să se respingă argumentul, amintit în esență la punctul 70 din prezenta hotărâre, potrivit căruia abordarea adoptată de Tribunal în hotărârea atacată ar fi avut drept rezultat crearea unei distincții ilogice între situația recurente și cea a transportatorilor incriminați care au obținut anularea în tot a deciziei în litigiu, în măsura în care îi privea, fără să fi invocat în cererile lor de sesizare a instanței un motiv întemeiat pe un viciu de motivare, precum cel invocat din oficiu de Tribunal și care l-a condus să anuleze decizia în litigiu în această măsură.
- 97 Astfel, este cert că, contrar acestor alți transportatori, recurenta nu a solicitat, în cererea sa de sesizare a instanței, decât o anulare în parte a deciziei în litigiu, în măsura în care aceasta o privea.
- 98 În consecință și dat fiind că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 85 din prezenta hotărâre, părțile unui act care vizează o persoană și care nu sunt supuse cenzurii instanței Uniunii nu pot face obiectul unei anulări din partea acestei instanțe și devin, prin urmare, definitive în măsura în care o privesc pe persoana respectivă, Tribunalul în mod întemeiat nu a tratat recurenta în același mod ca transportatorii incriminați care au introdus acțiunile citate la punctul 30 din prezenta hotărâre, având în vedere diferențele existente între ei în ceea ce privește întinderea concluziilor pe care le formulaseră în primă instanță.
- 99 Pe de altă parte, având în vedere că, la fel ca acești alți transportatori incriminați, recurenta a beneficiat de motivul invocat din oficiu de Tribunal în măsura în care deferise decizia în litigiu controlului său, ea susține în mod greșit că abordarea adoptată de Tribunal în hotărârea atacată ar priva de efectul său util competența judecătorului Uniunii de a invoca din oficiu motive de ordine publică în împrejurări precum cele din speță. Astfel, reiese dintr-o lectură de ansamblu a punctelor 27-94 din hotărârea atacată și, de altfel, nu s-a contestat în cadrul prezentului recurs că anularea pronunțată de Tribunal în hotărârea atacată se întemeiază exclusiv pe admiterea motivului invocat din oficiu, motivele invocate de recurentă în cererea de sesizare a instanței nefăcând nicidecum obiectul unei examinări a Tribunalului.
- 100 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentația, expusă la punctul 72 din prezenta hotărâre, potrivit căreia abordarea Tribunalului ar fi contrară bunei administrări a justiției, este suficient să se arate că, în niciun caz, considerații întemeiate pe economia procedurii nu pot să justifice neaplicarea, de către instanța Uniunii, a interdicției de a se pronunța *ultra petita* pentru simplul motiv că decizia sa este întemeiată pe un motiv pe care l-a invocat din oficiu.
- 101 În al patrulea rând, argumentația, amintită în esență la punctele 75-78 din prezenta hotărâre, potrivit căreia dreptul recurente la o cale de atac efectivă, în temeiul articolului 47 din cartă, ar fi încălcat dacă raționamentul adoptat de Tribunal ar fi confirmat, nu poate fi admis.
- 102 Desigur, reiese din cuprinsul punctelor 76-86 din hotărârea atacată și nu este contestat în cadrul prezentului recurs că viciul de motivare constatat de Tribunal în această hotărâre a adus atingere dreptului la apărare al recurente, întrucât nu i-a permis, chiar dacă a ales să introducă o acțiune la

Tribunal împotriva deciziei în litigiu, să înțeleagă natura și întinderea încălcării sau ale încălcărilor constatate în această decizie și că acest viciu a împiedicat Tribunalul să își exercite controlul în privința acesteia.

- 103 Cu toate acestea, astfel cum a statuat deja Curtea, lipsa unui control din oficiu al întregii decizii atacate nu încalcă principiul protecției jurisdicționale efective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 66).
- 104 Astfel, reiese din jurisprudența Curții că controlul de legalitate prevăzut la articolul 263 TFUE, completat de competența de fond în privința cuantumului amenzii, prevăzută la articolul 31 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 și 102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), implică faptul că instanța Uniunii exercită un control atât în drept, cât și în fapt și că are competența de a aprecia probele, de a anula decizia atacată și de a modifica cuantumul amenzilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 67).
- 105 În consecință, astfel cum a arătat și avocatul general la punctul 142 din concluzii, nu este contrar principiului protecției jurisdicționale efective ca controlul de legalitate exercitat de instanța Uniunii să fie limitat de cererile părților, astfel cum au fost formulate în concluziile actelor lor de procedură, acest principiu neimpunând nicidecum ca această instanță să fie obligată să își extindă controlul la elementele unei decizii care nu țin de litigiul cu care este sesizată.
- 106 Mai precis, în ceea ce privește circumstanțele din prezenta cauză, deși, astfel cum decurge din cuprinsul punctului 102 din prezenta hotărâre, viciul de motivare constat de Tribunal în hotărârea atacată a împiedicat recurenta să identifice eventuale alte vicii în decizia în litigiu, nu se contestă că viciul de motivare respectiv ar fi putut să fie identificat de recurentă și că aceasta din urmă l-ar fi putut deci invoca în cererea sa introductivă în fața Tribunalului pentru a solicita anularea în tot a acestei decizii, în măsura în care o privește, astfel cum au procedat alți transportatori incriminați, precum Air Canada în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 decembrie 2015, Air Canada/Comisia (T-9/11, nepublicată, EU:T:2015:994).
- 107 În sfârșit, trebuie respins și argumentul, evocat la punctul 71 din prezenta hotărâre, potrivit căruia există, la nivel național, acțiuni în despăgubire împotriva recurenteii întemeiate pe decizia în litigiu, care, fiind viciată în ansamblul său, este sursa unor dificultăți pentru instanțele naționale în ceea ce privește împărțirea răspunderii între recurentă și celelalte părți pentru orice prejudiciu care, în opinia lor, ar fi fost cauzat de comportamentul care face obiectul acestei decizii.
- 108 În această privință, este suficient să se constate că, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 129 din concluzii, eventuala angajare a răspunderii recurenteii în dreptul național pentru prejudicii cauzate de comportamentul său anticoncurențial nu poate să aibă, prin el însuși, ca efect modificarea competențelor instanței Uniunii în temeiul articolului 263 TFUE.
- 109 Având în vedere ceea ce precedă, cele două motive de recurs sunt nefondate și trebuie, în consecință, să fie respinse.
- 110 În aceste împrejurări, nu este necesar să se examineze argumentele invocate de Comisie, expuse la punctele 37-39 din prezenta hotărâre, întemeiate pe inadmisibilitatea recursului din cauza neconformității sale cu articolul 56 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și cu articolul 170 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții. Aceași concluzie este valabilă și în ceea ce privește obiecțiile privind admisibilitatea memoriului în replică.
- 111 Având în vedere toate considerațiile precedente, recursul trebuie să fie respins în ansamblu.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 112 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 113 Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată aferente recursului.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă British Airways plc la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături